

356.33:355.01]:616—089.5—031.84

VÝZNAM MÍSTNÍ ANESTÉZIE PRO VÁLEČNÉ ZDRAVOTNICTVÍ

D. MILOSCHESKY

Z anesteziologického oddělení nemocnice na Bulovce (přednosta D. Miloschewsky)

Lokální anestézie (dále l. a.) je na prvním místě při poskytování lékařské první pomoci jako součást komplexního předběžného ošetření raněného. Zbavení bolesti omezuje rozvoj traumatického šoku a usnadňuje transport. V úvahu přicházejí jen nejjednodušší výkony, jež nevyžadují klid při práci a jejichž komplikace neohrožují nemocného. Podmínkou je sterilní instrumentárium. Vedle topické anestézie slizniční je zde možno provést anestézii plazivým infiltrátem, instilací anestetika k úlomkům zlomených kostí, do pouzder zhmožděných kloubů apod. Při ošetření zaškracených končetin je výhodná intravenózní regionální anestézie, jež se snadno provádí, trvá po dobu zaškracení končetiny a umožňuje současnou aplikaci antibiotik do zaškracené končetiny. Bohužel nejsou zatím detailně známy vztahy farmakologické kompatibility antibiotik a lokálních anestetik.

Dále přicházejí v úvahu některé cílené infiltrace periferních nervů, jež můžeme pro snadný přístup provést i v neklidném prostředí s určitou nadějí na úspěch. Sem patří zejména infiltrace mezižeberních nervů u zlomenin žeber a znecitlivění větví trojklaného nervu společně s infiltrací povrchní části krční pleteně v místě „punctum nervosum“ za kývačem.

Všechny tyto výkony lze provést jednou stříkačkou a jednou jehlou a jsou bezpečné i v rukou méně zkušeného.

Pokud by v této etapě bylo na místě další tlumení bolesti centrálními analgetiky, je nutno pamatovat, že jednak chybí stimulační vliv bolesti, jednak že lokální anestetika potencují analgetický účinek morfinových analgetik, a upravit podle toho dávkování.

V místě definitivního ošetření nemocného je možno využít možností l. a. v celé šíři. Bude-li

na místě vzdělaný anesteziolog, bude na něm, aby volil nejvhodnější způsob anestézie se zřetelem na stav nemocného, organizaci práce a meze svých schopností. Zpravidla bude k dispozici ovšem jen pomocný anesteziista z řad odborníků jiných oborů, který bude ovládat jen nejjednodušší techniky celkového znecitlivění. Je tedy nutno spoléhat na chirurgy, kteří budou svým nemocným sami aplikovat l. a. Jeli-kož nebude k dispozici ani kvalifikovaná sestra, která by na operované dozorovala, je možno aplikovat subarachnoideální epidurální blokádu jen ve formě sedlového nebo kaudálního bloku. Ostatní periferní formy blokad budou tvořit asi hlavní náplň užití l. a. ve válečné chirurgii.

V období nedostatku pracovníků přináší l. a. nesporné výhody. Nemocní po výkonu vyžadují menší dozor než po celkové anestézii, sami se obslouží a nepotřebují tolik pooperačních analgetik. Je ovšem otázkou, kolik chirurgů dnes ovládá poměrně delikátní úkony l. a. Domnívám se, že jen málo chirurgů ovládá více než jen primitivní infiltrační anestézii. Dobré lokální anestetikum s dobrou schopností difúze tkáněmi zvýší podíl úspěšných pokusů a umožní provést dobrou l. a. i méně zkušenému, ale nedostatek cviku zajisté nenahradí.

Zjednodušení techniky l. a. je možno dosíci použitím nervového stimulatoru k lokalizaci periferních nervů zejména tím, že odpadá nut-

nost spolupráce nemocného. Bohužel příruční stimulatory jsou u nás prakticky nedosažitelné.

Prodloužené trvání znecitlivění umožní nová lokální anestetika s protrahovaným účinkem. Bohužel se tyto látky k nám jen dovážejí.

Přes nesporné výhody, jež l. a. vojenskému zdravotnictví přináší, a přes jistotu, že značná část válečných poranění se bude muset ošetřovat v l. a., je zřejmé, že jí sotva bude moci být využito v rozsahu odpovídajícím její důležitosti. Má-li se zjednat náprava, doporučuji:

1. zvýšit zájem chirurgů na erudici v l. a.,
2. vyvinout lokální anestetikum s lepšími vlastnostmi než dosavadní,
3. vyrobit jednoduché stimulatory a jehly k identifikaci průběhu periferních nervů,
4. zajistit výrobu instrumentária k l. a. pro jedno použití.

Ve zkušených rukou je l. a. dobrá a bezpečná. Záleží na organizátorech, aby vytvořili podmínky k jejímu provádění za mimořádných situací.

Souhrn

Autor uvažuje o podmínkách, za kterých je možno racionálně využít výhod lokální anestézie za válečných situací. Uzavírá, že současný stav zajištění těchto podmínek není uspokojivý a dává návrh k nápravě.